

POTICAJI ZA OBNOVU PASTORALA MLADIH*

ROSSANO SALA

Istituto Internazionale Don Bosco
Via Caboto, 27
10129 Torino, Italija

Primljeno:
19. 3. 2011.

Pregledni
članak

UDK
253-053.6
266-053.6

Sažetak

Živimo u doba čovjekove nesigurnosti i neprilagođenosti. U članku je riječ o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti pastoralna mladih. Autor podsjeća na poteškoće posljednjih četrdeset godina, uz osobiti osvrt na stvaranje projekta pastoralna mladih koji uključuje i duhovnost. Za bolje definiranje i ostvarivanje pastoralna mladih bilo je potrebno odrediti odgovarajuću duhovnost i odnos između pastoralna mladih, teologije i odgojnih znanosti. Uz to je neizostavno povezano i razmišljanje o mjestu i ulozi evangelizacije. Upravo stoga i budući pastoral mladih treba biti sukladan mjestu i ulozi evangelizacije i vjeran evanđelju. Valja još više promicati teološko i evangelizacijsko usmjerenje pastoralna mladih kao i svijest o specifičnom pozivu, suodgovornosti i jasnom identitetu svih koji su uključeni u taj proces.

Ključne riječi: *pastoral mladih, evangelizacija, teologija, duhovnost, suodgovornost, obnova pastoralna, svijest o vlastitom identitetu*

U nekim ključnim povijesnim trenucima sa strepnjom si postavljamo stanovita pitanja. Sigurni smo naime da je potrebna obnova kako bismo se sučelili s novostima u životu koji živimo, bilo na općeljudskoj bilo na kršćanskoj razini. Postajemo svjesni da se više ne može odgađati novo premišljanje i praksa.

Prijeka potreba za odgojem i pastoralnom obnovom, tjeskoba unutar tradicionalnih odgojnih ustanova, nedostatno pastoralno razmišljanje – sve su to različita lica jedinstvene i višeblične prizme. Crkveno okruženje osjeća se posebno pozvano na razmišljanje i djelovanje. Prisjetimo se brojnih poziva Svetoga Oca na povjerenje i nadu na odgojnom području, kad je bilo riječi o tome da talijanska Crkva cijelo de-

setljeće posveti odgojnim pitanjima. Prisjetimo se i brojnih biskupija koje se ozbiljno zalažu na području odgoja i obrazovanja. Ženske i muške redovničke zajednice provode korjenitu i ozbiljnu kritičku analizu pomoću raznovrsnih projekata i sadržaja. Crkveni pokreti, predvođeni mudrim vođama laicima, jasno uočavaju da je odgojni put jamstvo dobre budućnosti za sve. Dobre volje ne nedostaje. S druge strane prijeka potreba i zahtjev koji su svima pred očima, ne dopuštaju odgađanje. Valja razmišljati i djelovati. Doista, ne smije se gubiti dragocjeno vrijeme.

* Naslov izvornika: *Per un ripensamento della pastorale giovanile*, u: »Note di pastorale giovanile« 45(2011)3, 4–13.

Biskupi, svećenici, kršćani, redovnici, učitelji, katehete: svi su se iskreno posvetili odgojnoj zadaći. Čini se da više nije posebno važno tko je tko. Na *facebooku* hijerarhijskih i institucionalnih razlika nema: ili ti je tko prijatelj ili nije. Trebamo ponovno uspostaviti *pouzđano prijateljstvo*, ponajprije s mladima. Brojni mladi smatraju odrasle neprijateljima i protivnicima. S druge strane nemali broj odraslih vidi mlade kao suparnike (koji su u prednosti) s obzirom na mit o vječnoj mladosti koji ih obilježava.

Zapravo, posebice na odgojno-pastoralnom području, živimo u doba nesigurnosti i neprilagođenosti. Prilično nam je jasno da se mladi više ne obaziru na određena naslijeđena pravila. Istodobno smo svjesni da ne postoje nova sredstva i modeli koje bismo mogli uspješno primijeniti. Postoje neka dobra iskustva, ali se ona čine rijetkima poput oaza u pustinji. Ukratko, još uvijek tražimo dugotrajne kreativne, popularne i socijalne postupke koji mogu obnoviti našu pastoralnu i crkvenu praksu u bliskoj budućnosti.

Ovim člankom želimo pridonijeti raznim postojećim teorijskim razmišljanjima, od kojih se neka poimence spominju, u vezi s načelima i mjerilima za premišljanje pastoralala, posebice pastoralala mladih.

Razmišljanje je usmjereno u dva pravca. U prvome se dijelu kratko podsjeća na važan tekst o pastoralu mladih posljednjih četrdeset godina. Pritom se nastoji osobito ukazati na njegove važne teorijske postavke. U drugome se dijelu ukazuje na neke postupke i putove koje smatramo nužnima za plodnu i izvornu obnovu pastoralala.

1. NEKE OSOBITO VAŽNE SASTAVNICE

Želio bih kratko (ponovno) prikazati značajan članak koji su neki čitatelji zasigurno već brižno proučili, no ne smije ga

se zaboraviti ili ostaviti po strani, jer je značajan za stvaranje projekta koji ne niječe nego ga kritički preuzima ukazujući na njegovu vrijednost. O tome smo mnogo razmišljali. Riječ je o dosjeu u obliku intervjua s Riccardom Tonelliem.¹

Na početku bismo htjeli izraziti svoje *veliko i iskreno priznanje* čovjeku koji je svoj život u potpunosti posvetio Crkvi darujući joj razmišljanje, utemeljenje i praksu o odgojnom i evangelizacijskom djelovanju među svima mladima. *Pritom ni u kojem slučaju ne želimo ni prosuđivati ni vrednovati*, nego jednostavno priopćiti ono što nas je potaknulo na ozbiljno i duboko razmišljanje. Mi jesmo i uvijek ćemo biti djeca svojih roditelja, ponosni na svoje korijene. I to ne samo stoga što nemamo druge roditelje, nego posebice stoga što su nas oni rodili. Dakle, ako jesmo ono što jesmo, to dugujemo njima: njihovoj živoj vjeri, snažnoj nadi i neumornoj djelatnoj kršćanskoj ljubavi. Doista, nema tu nikakva očinstva koje proizlazi iz činjenice da netko jest i da se priznaje sinom. Možda, i posebice, upravo ta crta zahvalnosti može biti bogat izvor pastoralne obnove: gajiti poštovanje i izvornu zahvalnost prema onima koji su nas rodili.

Spomenuti intervju, koji je označen kao »providonosna prigoda za mirnije razmišljanje« (48), u vidu otkrića »nekih dimenzija pastoralala mladih koje bi trebalo odlučno ispuniti« (48), razvija se po jasno naznačenim putovima konkretne povijesti koji su odredili smjernice i odabire pastoralala mladih. Nastojat ćemo mu biti vjerni, premda u osobnom čitanju i naglašavanju, koje je ujedno i plod našeg osobno doživljenog iskustva i teološkog razmišljanja.

¹ Usp. R. TONELLI, *Ripensando quarant'anni di servizio alla Pastorale Giovanile*, u: »Note di Pastorale Giovanile« 43(2009)5, 11–65.

Temeljno opredjeljenje projekta je jasno: »iskreno mogu reći da je sveukupni projekt pastorala mladih bio *prožet nastojanjem da bude radosna i konkretna radosna vijest za današnje mlade koju oni mogu iskustveno doživjeti*. To me raduje i ne bih se želio vratiti unatrag« (49).

U središtu svega je, kao što nam je poznato, plodonosno otkriće »pastoralne dimenzije *dogadaja utjelovljenja* u duhu Koncila« (18): »malo-pomalo, hod izrade projekta pastorala mladih, na teološkom i na praktičnom planu, pri čemu je *osnovno mjerilo* bio događaj utjelovljenja. Nisu se svi s time slagali... a ne slažu se ni danas« (18). Točnije rečeno, upravo smo djelovanjem »Boga na čovječji način« (19) »dobili mogućnost da budemo *potpuno humanizirani* ljudi poput njega« (20).

Tonelli odmah na početku objašnjava kako su »zbog pretjerane pozornosti usmjerene prema utjelovljenju, mnogi prigovarali meni i prijateljima koji su zajedno sa mnom slijedili taj pravac da zaboravljamo Uskrs i da previše lako zanemarujemo Isusovu smrt i uskrsnuće. Drugim riječima, predbacivali su nam da u pretjeranom popuštanju napuštamo otajstvo grijeha koje vodi prema križu« (21). Teološko opravdanje prijedloga doći će kasnije kao plod teološkog produbljanja. Posebno se spominje *teološko-fundamentalna perspektiva Karla Rahnera* (21).

Iz te jezgre nastaje razrada **projekta duhovnosti**.

Prvi njegov temelj nalazi se u »*pozornosti prema svakodnevnom životu*« (26): »u projektu pastorala mladih ljubav prema svakodnevnom životu pomogla nam je da otkrijemo kako je on uistinu 'veliki sakrament' susreta s Bogom. To je u Isusu, zahvaljujući njegovoj ljudskosti: *Isus je konačni sakrament osobnog susreta s Bogom*. Iz te korjenite sakramentalnosti proizlazi i na

njoj se temelji sakramentalnost usredotočena u Crkvi i u sakramentima crkvene tradicije« (27). Ta će perspektiva potaknuti i oduševljenje i zabrinutost, »*jer nisu bili u pitanju izričaji nego bit*. Oni kojima je bilo teško složiti se s tim viđenjem bili su bar djelomice... bile slabo produbljene i motivirane intuicije« (27).

Drugi temelj predstavlja »*odgojno nastojanje*« (28): »odgajati, u životnoj perspektivi, znači uspostaviti odnos po kojemu razni subjekti, sretni što su različiti, međusobno razmjenjuju iskustva i razloge nade, kako bi jedni drugima darovali onu radost življenja, slobodu nade i sposobnost da budu aktivni sudionici u vlastitom postojanju, koje nam prevladavajući kulturalni modeli često nasilno oduzimaju« (28).

Kršćanski sakramenti uključeni su u to prošireno područje života i odgoja: »euharistija nam pomaže da tijekom života ponovno povežemo prošlost sa sadašnjošću i budućnošću. Ona je *veliko kršćansko slavlje* sadašnjosti između prošlosti i budućnosti, između spomena i proroštva« (29); »*sakrament pomirenja* je u krizi jer je u krizi 'stvarnost' koju sakrament slavi i vodi prema darovanoj punini. Kriza se, drugim riječima, ne odnosi na slavlje nego na *kakvoću života* koju trebamo slaviti« (30).

Epistemološko pitanje ukazalo je na jedinstvenost »pastorala« i na njegovo razlikovanje i od teologije i od odgojnih značnosti: »*teologija nastoji reći konačnu riječ u ime otajstva koje tumači*. Ona sve svoje snage polaže na *specijalna sredstva*, koja proizlaze izravno iz otajstva Boga i čovjeka. To se međutim ne može praktično primijeniti kad se krećemo na području konkretnoga, na području izbora i projekata. I u tom slučaju vječna 'riječ' postaje ljudska riječ te se mjeri pomoću oskudne i nesigurne logike svake ljudske riječi. *Istu nevolju*

imaju i odgojne znanosti. Želja za rješavanjem pitanja 'od krova prema dolje' (kao što je njima svojstveno) sukobljuje se sa zadaćom pastoralala mladih koji promatra cijelog čovjeka, u njegovoj specifičnoj složenosti« (34–35).

Bilo je stoga nužno u određenom smislu zadržati jednaku udaljenost: neće to biti ni »pastoral odgoja« niti »pastoralna teologija«, nego »pastoral mladih«, gdje je »pastoral« imenica. »Smatram je istinskom imenicom koja je formalni predmet razmišljanja. Kad govorim o 'pastoralnoj teologiji', riječ 'pastoralni' ima ulogu pridjeva koji određuje 'teologiju'. *Razlika je bitna.* U tom slučaju naime moram prije svega shvatiti zahtjeve teologije. *Riječ je o osobitim kakvoćama i obilježjima.* Onaj tko se na njih ne obazire, smješta se na područje koje nije izvorno. Kad u središte postavljam pastoral, tada je to nešto konkretno, praksa koja nastoji prepoznati i riješiti probleme, koristeći sva sredstva kojima crkvena zajednica raspolaže« (37).

U trećem dijelu intervjua-dosjea, naslovljenom »*Nužna provjera*« (48–54), dolazi se do središnjeg dijela puta. Tu se razjašnjavaju pravci i posljedice pojedinih temeljnih teoloških izbora. Ujedno se pošteno ukazuje na bitne dijelove koji su otkriveni u razmišljanju i praktičnom pastoralnom djelovanju.

U svemu tome ponajprije se naglašavao odgojni a ne toliko izravno evangelizacijski pravac. U vezi s time, pitamo se je li »projekt pastoralala mladih koji osobito pozorno prati zahtjeve odgoja bio i je li još uvijek ispravan izbor ili se upravo u njemu krije korijen brojnih, prepoznatih i javno obznanjenih ograničenja? [...] Još konkretnije, možemo se zapitati: *postoji li u projektu pastoralala mladih odnos između odgoja i evangelizacije?*« (39), znajući da »odgovor nije lak i da ne može biti neka kratka dosjetka« (39).

Događaj utjelovljenja o kojemu se razmišlja kao o teološkoj perspektivi iz koje valja promotriti sveukupno kršćanstvo i njegov prijedlog spasenja, stvarao je »nemale poteškoće, koje su proizašle iz lošeg razumijevanja tog usmjerenja« (39), iako »sam svjestan – posebice danas – da nisam uvijek bio sposoban jasno to izreći ili da nisam uvijek pomogao dubinski misliti u tom teološkom viđenju, tipičnom za evanđelje i za Koncil« (40). Nijedan odgojni prijedlog nikada to neće postići: »na toj razini, odgoj – makar bio najbolji i najrevniji – nije dovoljan« (41).

U praktičnoj primjeni binoma odgoj–evangelizacija »jedno od ograničenja rada tih godina bilo je... *nastojanje u vezi s 'prije' i 'poslije'*. Netko bi rekao: prvo odgoj, a zatim navještaj. Netko bi drugi radije preokrenuo redosljed. Danas sam uvjeren da je sve to – bez obzira na dobru volju – bila velika pogreška. *Između prije i poslije izgubili smo vrijeme i za jedno i za drugo* te smo se zaustavili na našem putu« (41–42).

Odabir *animiranja*, koji je bio jedna od točaka o kojima se najviše raspravljalo te je uzrokovao mnoge probleme i zbunjenost, trebao je konkretno pronaći »milost jedinstva između odgoja i evangelizacije« (42), jer jamči globalnu pozornost prema konkretnom čovjeku, a to je nezaobilazno pastoralno mjerilo.

Zatim se prelazi na teren *sakramentalnosti svakodnevnog života i sakramenata* (gdje je »Isus sakrament Boga« [45], »djelotvorni znak spasenja, sakrament« [45]), što otvara prostor za »*druge teme za koje priznajem da nisu dostatno razvijene*: uloga sakramenata, prepoznavanje otajstvenog odnosa između grijeha i milosti, između osobne izdaje i Boga koji ljubazno prihvaća, otajstvo Isusove smrti i uskrsnuća, tj. njegove Pashe, za koje *postoji opasnost zanemarivanja* kad se naglašava događaj utjelovljenja,

nezaobilazni zahtjevi kršćanskoga života sukladno prijedlogu koji crkvena zajednica stavlja pred nas. Unutar tih tema, iako u pitanju nisu izričito spomenute, valja razmišljati i o drugim temama koje su tipične za *pastoral mladih*, kao što su rast prema odraslom kršćanskom životu, molitva i 'sakramentalna praksa', sposobnost da se u procese vlastite formacije uvode zahtjevi koje je kršćanska tradicija oduvijek smatrala nezaobilaznima, kao što su mrtvljenje, sposobnost odricanja, poslušnost i vjernost zakonu...« (44).

Prije nego što analiziramo neke od upitnih postavki tih tema, pojavljuje se *zaključak*: »iskreno sam uvjeren da je mnogo toga trebalo reći drugačije, ispravnije, potpunije, uz više poštivanja tradicionalnog hoda Crkve. Ako ja to nisam sposoban, pokušajmo to učiniti zajedno. Često smo naime u vezi s tim važnim pitanjima našeg projekta *pastoralna mladih* ostali samo kod pretpostavki. I nekad i danas bilo je potrebno dugo i *produbljeno razmišljanje* kako bi se početne ideje razvile, zaključile, djelotvorno primijenile. To je najozbiljnije ograničenje obavljenog rada svih ovih godina. Ne tražim sada krivce. Samo nastojim reći da još uvijek valja mnogo toga učiniti« (44–45).

Na nekim područjima priznaje se da smo ostali »tek kod prvih koraka u razmišljanju koje bi inače zahtijevalo mnogo više dubinskog promišljanja« (46).

Na kraju se spominju i »*druge teme* koje bi valjalo ponovno proučiti i produbiti u daljnjem radu« (48).

To su, osim pozornosti prema *crkvenoj zajednici* (»osobito smo naglašavali skupinu« [48]) i *obitelji* (o kojoj sam »malo, možda gotovo ništa, govorio« [47]): *rad za zvanja, dimenzija križa, Božja riječ*.

Što se tiče prve teme, tj. rada za zvanja, rečeno je »premalo i prilično loše« (48). »Riječ je o uistinu teškom nedostatku« (48).

U vezi s drugom temom, nužno je priznati »da nisam nikada smio zaboraviti, u teorijskim postavkama i u praktičnim prijedlozima, da Isusov križ predstavlja nešto što neizbježno i korjenito osporava tu zabrinutost [u vezi s prilagodbom]« (49). Razmišljajući o Pavlovoj pastoralnoj praksi, postajemo naprotiv svjesni da »bez križa nijedan pokušaj da budemo prihvaćeni ne odgovara naumu koji nam je Isus predao« (49).

U vezi s trećom temom, koja se odnosi na riječ Božju, može se reći da je pozitivno ponovno otkriće pripovijedanja potaknulo pozitivan odjek, »iako se bojim da je pozivanje na Božju riječ bilo previše poosobljeno, previše razrađeno u logici mudrosti tako da postoji opasnost neopravdanog uveličavanja snage riječi« (49), ostavljajući po strani njezino proročko i poticajno obilježje.

U spomenutom intervjuu-dosjeu, prije zaključka u kojemu je riječ o nekim obilježjima i prijkim potrebama današnjih mladih (55–65) koji predstavljaju izazov za naš pastoral, Tonelli ukazuje na motivacije navještaja evanđelja i na važnost izričitih prijedloga današnjeg evanđelja: kod svega toga riječ je o poštivanju odnosa slobode odnosno osjetljivosti prema navještaju i dužnosti izražavanja poslušnosti navještaju, priznajući međutim da »unatoč svemu, jedino u njemu možemo otkriti da jesmo i ostajemo gospodari svoga života« (52).

Ton i iskrenost tih riječi bude u nama veliku nadu. Posebice s obzirom na istinsko promišljanje naše teorije i pastoralne prakse, za koju su ovdje postavljeni određeni temelji, priznajući pojedine trenutke u kojima nam nervoza ne pomaže da budemo vjerni našem poslanju pastira i odgajatelja po srcu Gospodina, Očeva apostola.

Jasno iznijeti *pretpostavke* našeg razmišljanja i pastoralnog djelovanja koje gotovo nikad nisu tematizirane i provjerene znači postaviti temelje za moguću obnovu,

koja međutim nije sama po sebi unaprijed jasna, nego uključuje preispitivanje i čišćenje radi izvorne obnove našega postojanja i djelovanja.

2. PERSPEKTIVE ZA BUDUĆNOST

U drugom dijelu ovoga razmišljanja pokušat ću ukazati na neke potrebe, usredotočenja i zaokrete koji mi se čine korisnima za proces promišljanja. Osobno mi nije teško nazvati taj proces izričajem koji je bliži evanđelju, odnosno govoriti o *obraćenjima*. Doista, nužna su četiri obraćenja kako bi naša nastojanja bila plodonosna.

Pastoralno djelovanje sukladno evanđeoskim koordinatama u naše doba zahtijeva izvornu *misao* koja se hrani vjerom, dubokim teološkim razmišljanjem i *odvažnim upravljanjem* sukladno našim najdubljim uvjerenjima.

Prve tri točke zamišljene su jedna unutar druge, u susljednom produbljivanju. Zadaća četvrte je stvaranje uvjeta za njihovo današnje konkretno ostvarivanje. Ukazujem na ono što meni, a trebalo bi i svima drugima, služi kao »poticaj za razmišljanje«. Svjestan sam naime složenosti problematike koju želim izreći.

2.1. »Teološko obraćenje« pastoralala mladih

Započinjem od onoga što me najviše zaokuplja: duboko sam uvjeren da je danas više nego ikada potrebno odlučno i dosljedno *teološko obraćenje našega pastoralnog razmišljanja*.

U apostolskoj pobudnici *Pastores dabo vobis*, u broju 57, kaže se o formaciji svećeničkih kandidata: »Potreban je, dakle, pravi i istinski teološki predmet: pastoralna ili praktična teologija koja je znanstveni pogled na Crkvu u njezinoj svakodnevnoj izgradnji snagom Duha, unutar povijesti; na Crkvu kao na 'opći sakrament spasenja', kao znak i živo sredstvo spasenja Isusa Kri-

sta u Riječi, u sakramentima i u službi ljubavi. Pastoral nije samo vrsta umjetnosti ili splet pobudnih nagovora, iskustava, metoda; ona ima puno teološko dostojanstvo, jer iz vjere prima načela i kriterije pastoralnoga djelovanja Crkve u povijesti, Crkve koja svaki dan 'rađa' samu Crkvu.«

Dapače, i više od toga: za pastoralno djelovanje nije dostatna samo izvorna »pastoralna teologija«, nego, posljedično, i »fundamentalna« i »sakramentalna«, a zatim i »teološka antropologija«, potom biblijska mudrost... koje nikada ne valja smatrati same po sebi razumljivima ili pak usvojenima jednom zauvijek. Ako je duboko uvjerenje da je naše najdragocjenije znanje poznavati Isusa Krista, a najdublja radost svima objaviti neistraživa bogatstva njegova otajstva, tada trebamo priznati da teološko znanje, koje u življenoj vjeri ima svoj izvor i vrhunac, jest duša svakog razmišljanja, sposobna *ponuditi pouzdana načela i mjerila* za svako pastoralno djelovanje.

Postojana, osuvremenjena teologija koja je osjetljiva na znakove vremena i na konkretno okruženje, na konkretnoga postojećeg čovjeka, s njegovim posebnim i stvarnim obilježjima.

Teologija, ovdje shvaćena u širokom smislu kao razumijevanje vjere, ne postoji jednom zauvijek i jednoznačno. Ona je kritičko razmišljanje o vjeri, usmjereno prema vjerničkom shvaćanju bogatstva objave.

Ona je služenje Crkvi i kršćanskom životu u doba u kojem postoji: posebice je pastoralna ili praktična teologija *izravno i konkretno* povezana s djelovanjem koje se sastoji od naviještanja, propovijedanja, liturgije, kateheze i svega onoga što utjelovljuje vjeru u današnjici u kojoj smo pozvani djelovati. U tome smjeru naglašavam potrebu za *teološkom antropologijom* koja će se znati kompetentno i aktualno uključiti u temeljna pitanja, kao što su sloboda,

zlo, patnja, povezanosti, vjera, simboličnost, povijesno-društveno. Uvjeren sam da *teološka antropologija* može zajamčiti i povezati sustavnu i pastoralnu teologiju.

U intervjuu kojega smo se ovdje potanko prisjetili nailazimo na poteškoću izbora točke od koje valja krenuti kako bismo domislili vjerodostojan pastoralni prijedlog za današnju Crkvu: *razmišljati* u fundamentalno-teološkoj perspektivi; *razmišljati* na temu posljednje večere i križa (zlo i patnja, grijeh i milost, poslušnost i dar); *razmišljati* o sveukupnom sakramentalnom pitanju, u vezi i danasve s obzirom na katehezu; *razmišljati* o jedinstvu u različitosti između evangelizacije i odgoja; *razmišljati* o pitanju zvanja u njegovim različitim i složenim raščlanjivanjima; *razmišljati* o proročkoj i izazovnoj dimenziji Božje riječi. I na kraju, iznijeti sve to u crkvenom području vjere.

2.2. »Evangelizacijsko obraćenje« odgojnog djelovanja

Drugi posljedični prijelaz je *evangelizacijsko obraćenje našeg odgojnog djelovanja*. Sve vodi u tom smjeru, tako da se odgoj odnosi ponajprije na radostan život koji donosi evanđelje i koji treba biti na raspolaganju svima.

Odatle odmah proizlazi zadaća premišljanja cijeloga našeg odgojnog prisustva i prakse *s obzirom na* evangelizaciju: trebamo uočiti evangelizaciju kao glavnu i prijeku potrebu u našem poslanju, svjesni da mladi imaju pravo čuti kako im se naviješta Isus Krist kao izvor života i obećanje sreće u vremenu i vječnosti. To je jedina naša *dužnost*, a istodobno je i *pravo* svakoga mladog čovjeka: ta težnja treba biti duša svakoga našeg odgojnog postupka. Jedino je susrećući Isusa Krista moguć cjelovit i upotpunjen odgoj, koji će postići svoju puninu i potpuno ostvarenje.

U tome smjeru valja odlučno prijeći od razmišljanja o djelotvornosti naših prisutnosti s obzirom na to koliko nas drugi cijene, na njihovo vrednovanje s obzirom na vjernost evanđelju. To je zahtjev koji od nas traži stvarno i korjenito obraćenje. Vrednovanje naše prisutnosti, pa i ondje gdje je ona gotovo nezatna, ovisno o razini naše vjernosti evanđelju. Riječ je o vjernosti koja automatski postaje ponizno i pouzdano svjedočanstvo.

Taj prijelaz otvara put za pitanje o »sredstvima« i »mjerilima« koja nam omogućuju vrednovanje naše pastoralne djelotvornosti: konačni parametar za mene je *kršćanski život*, shvaćen ovdje kao *odlučnost u življenju vlastitog poziva*. Upravo stoga na području pastoralna »učenik nije nevjeran kada i zato što čini zlo, nego onda kad ne donosi ploda: neplodnost *otkriva* nevjernost«, prema sjajnoj izreci don Pascuala Cháveza kad je komentirao evanđeoski tekst o trsu i lozi (*Jv* 15,1–11). Drugim riječima, naša vjernost »mjeri se«, ako se tako smijemo izraziti, po radanju *novih Gospodinovih učenika*, muškaraca i žena koji ga konkretno izabiru u raznim oblicima vlastitoga kršćanskog života (laik, posvećeni, svećenik).

Odavde prelazimo izravno i u punoj susljednosti na treće područje.

2.3. »Obraćenje poziva« u evangelizacijskom djelovanju

Treći upitni prijelaz odnosi se na *obraćenje poziva našeg evangelizacijskog djelovanja*, prvo *ad intra*, a zatim *ad extra*. Smatramo osobito važnom temu zvanja podemo li od otkrića posebnosti našeg identiteta »autentičnih učenika«, a zatim i »vjerodostojnih apostola« mladih kojima smo poslani.

Svaki kršćanski identitet izravno je povezan s prvenstvenim življenjem učenitva, koje postaje duša i snaga svakog apostolata. Postoji prvenstvo Božjega poziva i njegove

spasenjske inicijative; postoji i izvorna čovjekova pasivnost. Čovjek je sposoban primiti, čuti i radosno prihvatiti Riječ te je usvojiti. Prvenstvo je potaknuto zvanjem i pozivom koji zatim postaje poslanje: i sâm Krist je »Očev apostol« jedino i nužno ukoliko je toga svjestan i ukoliko se prepoznaje kao »Sin Očev«. Upravo tako: »što se više netko odvaži prihvatiti i braniti svoje vremenito i vječno podrijetlo, priznati vlastito sinovstvo, tim će se više smireno i hrabro radovati očinstvu« (*E. Salman*).

Svi smo mi, kao kršćani, pozvani. Prestati biti svjestan toga znači izgubiti vlastite korijenje. Gospodinovi smo, njegovo smo vlasništvo, njemu smo predani, njemu pripadamo. Unutar Crkve, kao spašeni, prema našem specifičnom obliku služenja: laičkom, svećeničkom, posvećenom. Iznova govoriti o našem kršćanskom životu prvenstveno kao o »pozivu« znači u najmanju ruku suprotstaviti se vječnoj napasti samodostatnosti koja se neprestano pojavljuje pred vratima našega postojanja, a danas je življa nego ikad. Tako se međutim može biti samo »apostolima postmoderne«, a ne apostolima evanđelja! Istinski odgajatelj kod svojih mladih potiče prepoznavanje, prihvaćanje i promicanje vlastitoga poziva: »kad govorim s mladima, ne znam koji bi dragocjeniji biser mogli tražiti negoli prepoznati svoj vlastiti poziv« (*don Bosco*).

Iz tog pojašnjenja bit će moguće povesti mlade prema svjesnom razabiranju da u *Crkvi* postoje vrlo jasni i određeni pozivi (laički, svećenički, posvećeni), koje valja predstaviti u njihovom raščlanjenju i zahtjevima, protiv svake težnje za postmodernom samodostatnošću koja nije čeka svaku perspektivu poslušnosti. Nismo naime spašeni ni od čega drugoga što nije povezano s *radosnom poslušnošću Kristu*, što je srž i ostvarenje *njegove* vjere! Žareća jezgra vjere jest upravo poslušnost.

2.4. »Suodgovorno obraćenje« pastoralne prakse

Posljednje o čemu želimo progovoriti, a što predstavlja uvjet za ostvarivanje onoga što smo rekli u prethodne tri točke, jest *suodgovorno obraćenje naše pastoralne prakse*. U izborima uprave valja se jasno odlučiti za zahtjeve Crkve koja zna živjeti agape, u znaku konkretnog i svakodnevnog *zajedništva, sudioništva i suodgovornosti* našega poslanja.

Upravljački model koji uspijeva istaknuti specifičnosti poziva svakog člana Crkve još je uvijek zadaća koju u potpunosti valja domisliti i ostvariti, nakon tisućljetne kleričke prevlasti i tek nekoliko desetljeća nakon Drugoga vatikanskog sabora, koji je uravnotežio razne perspektive u mudroj slici Crkve kao naroda Božjega u kojemu svatko prema vlastitim sklonostima sudjeluje na dobro sviju. Crkva je ispravno odabrala smjer kojim valja hrabro i dalekovidno kročiti.

Vlast se na svim područjima i u svim oblicima treba usmjeravati kako bi objasnila svoja uvjerenja pomoću izbora usmjerenih ka obnovi stila i redovite crkvene životne prakse u smjeru konkretne *koinonije*, koja je jedina sposobna učiniti vjerodostojnom našu privrženost. Niski svjedočki profil prevelikog broja naših zajednica i mnogih naših sredina svima je pred očima kao nesporna sablazan.

Preostaje jedna stvarna činjenica i utješni čimbenik: pastoralni se model mijenja, već prema raznim crkvenim uporišnim područjima, uz odlučujući zahtjev za obraćenjem prema zajedništvu, sudioništvu i suodgovornosti. To se posebice odnosi na župe, koje postaju pastoralne zajednice, te na školske odgojne centre u kojima su laici pozvani obavljati zadaće izravne evangelizacije i suodgovornosti.

U tim promjenama, područna i brojčana prisutnost klerika i posvećenih osoba sve je malobrojnija i poziva na odgovarajuću *poniznost*. Jednako je tako nesporan poziv na *poniznost* i na visoku kakvoću svjedočenja koji treba iznova potvrditi. Poduzetničke i organizacijske promjene zasigurno neće spasiti naše odgojno okruženje, nego će to postići jedino korjenito oživljavanje zahtjeva evanđeoskog zajedništva, koje je pobjednička karta nama na raspolaganju: »da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao« (Iv 17,21); »Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge« (Iv 13, 34–35). Manjka li toga, ništa neće moći povratiti vjerodostojnost našem pastoralnom djelovanju: ni bilo kakva tehnika, ni poseban učinak ni osobito dobro propovijedanje neće uspjeti ponovno oživiti ono što u sebi nema ni daška života.

Takvi pokazatelji koji mogu iznova ponuditi izvorno i uvjerljivo crkveno zajedništvo (*koinonia*) najočitiji su i nepromjenjivi znakovi kraljevstva koje dolazi: uvjerljivi su sami po sebi, bez potrebe za lažnim blještavilom. Naše prezbiterske odnosno redovničke zajednice i cijela crkvena zajednica trebaju ponovno krenuti od jasno određenih točaka koje sa sigurnošću pokazuju evanđeoski stil, daleko od zavisti i neslaganja, stil koji se odlikuje zajedništvom, sudioništvom i suodgovornošću. Učinimo li manje od toga, bit ćemo izloženi osudi spomenutoj u Psalmu 127, koji nas neprekidno upozorava: »Ako Gospodin kuću ne gradi, uzalud se muče graditelji. Ako Gospodin grad ne čuva, uzalud

stražar bdi. Uzalud vam je ustati prije zore i dugo u noć sjediti, vi što jedete kruh muke: miljenicima svojim u snu on daje.« Življenje međusobnog zajedništva za nas je jamstvo njegove životne prisutnosti. I obratno: dokaz njegovoga prisustva je crkveno zajedništvo. Svjedočka vjera Crkve ne živi ni od čega drugoga.

3. ZAKLJUČAK

U doba kada identitet prepušta mjesto pripovijedanju i međusobno zamjenjivim, nikad konačnim ulogama, pri čemu je bitan glagol »tražiti«, predlažemo odlučno vraćanje na jasan pojam »identiteta«: kršćanin zna odakle dolazi, poznaje utemeljujući projekt svoga postojanja, poznaje stijenju iz koje je isječen (usp. Iz 51,1). On je pronašao svoga Gospodina, a time i svoj poziv u Crkvi, koja je u svojoj konkretnoj stvarnosti toliko mnogooblična koliko i jedinstvena u svom podrijetlu i u svom dovršenju.

Jasna svijest o vlastitom identitetu, koja spontano proizlazi iz dosljednog i odgovornog života, a hrani se autentičnom intimnošću sa svojim Gospodinom, postojano utemeljuje učenika i čini ga sposobnim da bude uvjerljiv i sposoban pastir izvornog svjedočenja u Crkvi, znak suodgovornog spasenja koje se nudi svijetu.

Obnovljeno pastoralno poslanje može se roditi jedino iz životne svijesti o snažnom i poniznom, ali nikad despotskom vlastitom identitetu, jer je utemeljeno na snazi i na ranjivosti Kristova posvećenja, koji nas je ljubio i predao samoga sebe za nas (usp. Gal 2,20). Tako će, po siromaštvu naših sredstava, postati jasno da »to blago imamo u glinenim posudama da izvanredna ona snaga bude očito Božja, a ne od nas« (2 Kor 4,7).